

ԼԵԱԳԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Լրագրոյս ներկայ թերթը մամուլէն ելած ժամանակը՝ 1859 տարին վերջանալու քանի մը ժամ մնացած, եւ անշուշտ մեր ազգոյ բաժանորդաց շատն ձեռքն հասած ժամանակը 1860 երորդ թուականն սկսած կըլլայ։ Աւտի կը փութանք նոր տարի շնորհաւորել մեր սիրելի ազգայնոց, եւ ամեն յաջողութիւն ու բարօրութիւն մաշխել իրենց։

Մարդիկ ապագային գիտութեան յաւիտեան զուրկ մնալու ճակատադրուալ ըլլալով՝ սկզբանէ, եւ ազգաց ու անհատից բազմին անօրինութիւնն ալ լլկեցնելու Եւրոպէն ձեռքն ըլլալով, մեր պարտն է ինքզինքնիս Մեր անհոն մարդասիրութեան յանձնել, եւ Իր աննահաճելի հրամաններուն խոնարհութեամբ երկիրդադել։ Բայց նոյն լլկեցնելու Տէրը զանազան պարտաւորութիւններ դրած է մեր վրայ, որոց գլխաւորներէն մէկն ալ ընկերական կարգին մէջ ազգային պարտաւորութիւնն ըստ վաճէ, որ իր ազգը սիրելու եւ անոր յաջողութեանը բարեկեցութեանն ու յառաջդիմութեանը սրտանց փափաքելու եւ ձեռքէն եկածին չափ նպաստաւորապէս ըլլալու վրայ կը կայանայ։

Մեր, մեր ալ, յառաջիկայ նոր տարւոյս մէջ մեր սիրելի Ազգին համար Արեւիկայ Մարտիանութեանէն երջանիկ օրեր, խաղաղութիւն ու բարօրութիւն մաշխած ժամանակին մեր ազգային պարտաւորութիւններն ալ միանգամայն միտքերնիս բերել պարտք կը համարենք։

Ազգերնիս իրեն յատուկ եղած եւ բոլոր աշխարհէ գովութեամբ վկայված բնական աշխիւ ձիրքերն աւելի եւս փայլեցնելու եւ դարուս քաղաքակրթութեան ճամբուն մէջ արժանապէս յառաջ երթալու համար հզօր ջանից կարօտ ըլլալը անուրանալի է։ Այս կարօտութիւնը արդէն Ազգը ճանչցած է եւ լլկեցնելու համար ալ արդարեւ քիչ շատ ջանք կրնէ․ բայց ասալ չկրնար ուրացվել, որ ազգային պարտաւորութեանց ճանաչումը դեռ ազգիս ժողովրդեանը մէջ ընդհանրացած չըլլալով՝ եղած ջանքերուն արդիւնքն ալ ազգին կարօտութեանցը հետ համեմատութեամբ դեռ փոքր է։

Մենք՝ ազգին յառաջդիմութեան

յաջողութեան եւ բարօրութեան միտք միջոց ազգային դաստիարակութիւնը ձանձնալով՝ հաստատութեամբ համոզված ենք որ անոր ազգիս ժողովրդեան մէջ ընդհանրացումը բնականաբար ազգային պարտաւորութեանց ինչպէս եւ իրաւանց ճանաչումն ալ կրնայ հանրայն։ Մեր համար մեր բոլոր ուշադրութիւնն ազգային դաստիարակութեան վրայ ամփոփված է, եւ մեզն նպատակ դրած ենք մեր սիրելի ազգայնոց այ բոլոր ուշադրութիւնը, բոլոր ջանքը եւ բոլոր կարողութիւնը անոր վրայ ամփոփել։

Այս օրըստ եւ այս հաստատուն համոզմամբ է որ ազգիս մէջ պարտաւորութեանն ուսուցանելու հաստատութեանց համար եղած ամենէն տկար ջանքերն ալ կը դովենք ու կը քաջալերենք, եւ անոնց բարեկարգութեան, յառաջդիմութեան, յարաւարութեանն ու արդիւնաւորութեանն միջոցներն ալ ժամանակ ժամանակ մեր կարողութեան ներքին չափ ջանքերով կաշխատենք։

Այս ընթացքը բռնեցինք մինչեւ հիմա մեր խմբագրական պաշտօնին մէջ, եւ սիրելի ազգիս կողմանէ լրագրոյս ըստացած սիրալիր ընդունելութեան եւ ներողամիտ համակրութեան օր քան զօր աւելնալով տեսնալով՝ կը քաջալերենք ասկէց ետքն ալ նոյն ընթացքն աւելի հաստատաւորութեամբ եւ փութով շարունակել՝ առանց ամենեւին միտ դնելու ժամանակ ժամանակ դիտաւոր տալու դերու պէս։ Բայց հորիզոնին վրայ եւ ընդող եւ քիչ ժամանակէն անհրաժեշտ կողմ երազատեաներուն կամ սուտ մարդաբաններուն, որոնք ազգը մէկէն ինչ մէկ քաղաքակրթութեան սանդուղքին վարի աստիճանէ վերի աստիճանը ցատկեցնելու գաղտնիքը կամ թէ բռնեք փրկեցնելու քաղաքակրթութեան ճոցերնիս դրած ձեւանալով պարզամտաց առջեւ, ձախորդ յանձնադաստանութեամբ կը պուստ, կը դռն, կը խալթեն, կը խաճատեն, ազգը կը փառահամարեն, խաղաղութեան տեղ զրգուցնելու, սիրոյ տեղ ատելութիւն, քաջալերութեան տեղ վհատութիւն կը սերմանեն, եւ իրենց խոստացածին հակառակ արդիւնաւորելով՝ վերջապէս ազգին զգուշութեանն ու արհամարհանքը վրայնիս կը ձգեն ու կորստաւոր կը մեկնին տապալեցեն։

Վրաստանը գինեւուն ժամանակ ժամանակ տարապայման բարձրանալէն ինչպէս ուրիշ ամեն

բաներու նոյնպէս ապագրական նիւթոց, դրամարոց, լիւրձոց եւ այլն գինեւուն ալ կրնան պատիկ ունենալ ըլլալով, կը պարտաւորեն այս տարի թեթեւ յաւելում մը բնելու լրագրոյս գինիս վրայ, եւ փոխանակ 130 դրամով 140 դրամով լլկելու տարեկանը։ Այս յաւելումը չեղալով ալ դրամաւ շատ հեռու ենք ասկէց վեց եօթն տարի առաջ լրագրոյս ունեցած գինին, որ 120 դրամով էր, բայց իրար հիմակաւ 160-170 դրամով հասաւ։ Այս ամիս 120 դրամով լլկելով՝ այն ժամանակը մէկ Մեծիտիկ հարկերնոց ասկէ եւ մէկ արժաթ քան զորոշնոց կը վաճարվի մեզն։ Իսկ հիմա՝ լրագրոյս տարեկան գինը մէկ Մեծիտիկ ասկէ ալ հասաւ չըլլալէն դաս՝ ժամանակ կրկնաւոր քանակութեան զօրով ալ մեր վրայ շուտանք։ Մեծիտիկ ասկէն գինը մինչեւ 150-160 դրամով ելելուն համար, եւ ասալ սրտի մեզն մնալ ըլլալը պէտք կընայ հասկնալ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՅԻ ԳԵԿՏԵՐԵՐ

Եւրոպական լրագրոյս եւ ժողովրդոց ուշադրութիւնը դրամելու արժանի նիւթ մը վերջապէս երեւան ելաւ։ Փարիզի մէջ անանուն տետրակ մը հրատարակեցաւ գիտ. 11/23 ին օրը՝ Պաշտօն Տէրութեանց Ժողով անունով, եւ բոլոր հռոմէական աշխարհն իրար անցուց։

Այս տետրակին նպատակն է՝ Պաշտօն աշխարհական իշխանութիւնը դարուս պահանջներն իրեն հետ համաձայնեցնել։

Մեր համար հարկաւոր կը դառնի Ռոմանիայի դաւաւր Պապին իշխանութեան երկրէն դատել, Պապին աշխարհական իշխանութիւնը միայն Հռոմ քաղաքին մէջ ամփոփել, եւ հռոմէական տեւրութեանց կողմանէ տարեկան տուրք մը կապվելով՝ պապական արքունիաց ծախքը հոգալ։

Միջեւ հիմա ասանկ եւ ասկէ խիստ աւելի ծանր առաջարկութիւններ ընդ յօլեւանք ու տետրակներ շատ հրատարակվեցան եւ ամեն օր ալ կը հրատարակվին Լաւրոպայի մէջ, բայց այս տետրակին ըրած մեծ ազդեցութեան պատճառով՝ պաշտօնական զրգէ մը ելած ըլլալուն կործինք է, որովհետեւ իր ոճն ու դրութեան ձեւը կը ցուցնեն որ անցեալ տարի իտալական պատերազմը բացվելէն առաջ Մեծիտիկ Պաշտօն աշխարհական իշխանութեան հոգաւոր տետրակը շարադրող զրգին դործն է՝ մի եւ նոյն ազգիս ինչպէս։

Պապից եւ բոլոր Լաւրոպայի աշխատանքային լրագրները գովեստ կը խօսին անոր վրայ․ իսկ կրօնական լրագրներ

ըր վար կը զարնեն, կը հերքեն եւ կրակը ձգել ոյրելու արժանի կը դառնան իրեն հերետիկոսական դրամաքմը, որովհետեւ Պապին աշխարհական իշխանութեանը մէջ փոփոխութիւն մացունելը քրիստոնէութեան կործանում կը թուի իրենց աչքին։ Պապից կախարհականութեանը հերքման կոնդակներ կը հանեն անոր դէմ, եւ կ'պատահան որ անոր մէջ յայտնված դադարաւորներ էթէ տերութեանց ժողովին մէջ ընդունվին, խիստ մեծ ու ահաւոր դէպքեր կը ծագին, որոց ամենը տեսած չեն մարդիկ, եւ ասանկ իններորդ դարը երկար եւ անմուսնալի արհաւիրք կը թողնէ ապագայից։

Այսպիսի իրարանցումն պատճառ կողմ դրամաքմը մը վրայ կը կարծենք որ կարծէք քանի մը տեղեկութիւն տալ մեր արգոյ ընթերցողաց, ուստի անոր գլխաւոր կէտերուն մէկ քաղաքաւոր թարգմանելով հոս կը գնենք։

Պապին աշխարհական իշխանութիւնը հարկաւոր է եւ օրինաւոր․ բայց քիչ մը բնադարձալի թիւն ունեցող տետրակեան մը չկըրնար յարմարել։ Այն ժամանակը միայն հրատարակ էր որ իշխանութեան մը հաստատելու ամեն պայմաններէն այսինքն գործունէութեանն առումն ու յառաջդիմութեանն ուղտ է։ Առանց բանակի, առանց պարզամտաց արտաքին օրինաւորի պետք է ապրի։ Չոտ տեսակ մը կառավարութիւն է, որ տեղի ընտանեկան իշխանութեան մը կը նմանի քան թէ ազգի մը զաւաճալու ճատ։ Այս զաւաճալու թեան ներքեւ, օրէնք՝ հաստատվող պարզապէս թիւններն են, օրէնքները՝ քահանայներն են, ամբողջը սեղաններն են, եւ կառավարութեան մի միայն վահանը՝ հոգեւոր գեներալն է։ Իր դրութիւնը աւելի իր տկարութեան մէջն է քան թէ ուժին․ ազգած տկարութեանը մէջն է քաղաքական կեանքը զգած մարդիկներուն առեւած բարօրութեանը մէջն է։

Ասկէց ընտանաւոր կը հետեւի ըստ մեր կարծեաց, թէ ինքիւր Պապին շատ կամ քիչ հպատակ, շատ կամ քիչ երկիր ունենալու վրայ չէ։ Պապը է որ իրը ուրիշ հպատակ չըլլալու եւ աշխարհօրէն անկախ իշխան մը ըլլալու բաւական ըլլալը հպատակ եւ երկիր ունենալ։ Բայց պետք չէ որ այն անկախ իշխանութիւնը քաղաքական խաղաղութեանը վերջը պարտաւորված լինի իր իշխանութեանը մէջ անկախութեանն ապահովութիւն մը դառնալ, իրեն համար ծառայութեան պայման մը եւ իր ժողովրդեան համար ալ դերութեան հարկ մը կը դանէ, այսինքն ինչքը սիրելի ծառայ եւ իր ժողովրդին ալ գերի կըլլայ։

Մարկէ Պապին աշխարհական իշխանութիւնը հաստատ պահելու ըլլայ։

Մարկէ կ'անկախ հրաւերելու չափ ազատել այն ամեն պատմականութիւններն որ կառավարութեան մը կը վերաբերին․ եւ եկեղեցւոյ պէտք այնպիսի պայմանի մը մէջ գնել, որ իր հոգեւոր իշխանութիւնը չնկնէ եւ փառքի մէջ չկնայ իր քաղաքական իշխանութեանը երեսէն։

Ասանկ ըլլալու համար հարկ է իր ձեռքն զած հոգը պղծելընէլ քան թէ մեծցընէլ, եւ իր հպատակներուն ալ թիւը պղծելընէլ քան

